

Rujan 2011. / Broj 45 Godina VIII

Zdenka Čuhnil	4
Tražimo da Sabor raspravi postupanje Ustavnog suda	
<hr/>	
Inicijativa	6
Suradnju 10 nacionalnih manjina pomoći će EU	
<hr/>	
Obrazovanje	8
Podučavaju male Rome romskom i hrvatskom jeziku	
<hr/>	
Diskriminacija	9
Zašto napadaju ljude druge rase i narodnosti?	

Počelo konstituiranje vijeća nacionalnih manjina

Složen zadatak Daleko složeniji i teži posao predstoji u nizu malih sredina koje imaju veći postotak manjinskog stanovništva, ali manju financijsku potporu

Konstituiranje novih vijeća nacionalnih manjina – posao o kojem ovisi početak rada novoizabranih tijela u manjinskoj samoupravi, počeo se tijekom rujna privoditi kraju diljem Hrvatske. Prema Zakonu o lokalnoj upravi i samoupravi (uz Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina navedeni propis se podredno primjenjuje), vijeća su se trebala konstituirati u roku od 60 dana od objave službenih izbornih rezultata trećih manjinskih izbora koji su održani 10. srpnja 2011. Trenutačno, iako se bliži kraj rujna, još nije poznat podatak o tome koliko je vijeća uspješno ustanovljeno; mjerodavno Ministarstvo uprave nije ga objavilo i poznavajući prilike u lokalnoj vlasti može se nagađati da je razlog tomu što taj posao nije u cijelosti završen. ▶

Ipak, neslužbeno se doznaje da su na konstituirajućim sjednicama vijeća u velikom dijelu manjinske samouprave uspješno verificirali svoje mandate izabrani članovi te da su izabrali i nove predsjednike i zamjenike predsjednika. Da bi vijeća manjina pri jedinicama lokalne samouprave mogla početi djelovati, moraju se još registrirati, što znači, kada se sve zbroji, da u najboljem slučaju barem četiri mjeseca manjine zapravo nemaju svoja djelatna vijeća: stara vijeća u svibnju prestala su postojati danom kad je Vlada raspisala manjinske izbore, a nova još nisu svugdje konstituirana na kraju rujna. S obzirom na nešto sporiji tempo kojim se odvijaju stvari nakon proteklih izbora, upravo se u manjinskim krugovima može čuti bojazan da bi ukupno gledajući moglo proći i pola godine od raspisivanja izbora do registracije svih novih vijeća. Takva "rupa", kako kažu, neće bitno utjecati na manjinsku samoupravu; posebno ne u slučajevima kad su na čelu novih vijeća iskusni predsjednici kojima je to drugi ili treći mandat. Problemi bi se ipak mogli osjetiti u radu novih čelnika manjinske samouprave, onih koji su prvi put preuzeli vodstvo vijeća, i to posebno u sredinama koje im ne osiguravaju materijalne uvjete, a čeka ih velik posao zbog veće koncentracije manjinskog stanovništva.

Provjereni predstavnici

Deneš Šoja, zastupnik mađarske nacionalne manjine u Hrvatskom saboru, navodi da su vijeća mađarske manjine konstituirana na razini općina i županija.

"S rezultatima kao i odazivom birača jako smo zadovoljni, od 30 više od 50 posto upisanih se odazvalo. Budući da u redovima mađarske manjine u Hrvatskoj postoje dvije krovne organizacije, i to Savez mađarskih udruga i Demokratska zajednica Mađara, gotovo 80 posto birača opredijelio se za kandidate Saveza mađarskih udruga. Daleko najveći broj Mađara je predstavljeno u Vijeću nacionalne manjine Mađara Osječko-baranjske županije", kaže Šoja.

U novim vijećima ima poznatih predstavnika manjina koji su opet osvojili povjerenje svojih birača, a zanimljivo je da i oni apostrofiraju sporost. Tako je u Vijeću srpske nacionalne ma-

Zagreb je lider u državi glede materijalnih uvjeta koje stavlja na raspolaganje vijećima nacionalnih manjina

Aleksandar Milošević: Poslije izbora kasnilo se sa svime, od objave službenih rezultata do konstituiranja i registracije

Adolf Tomek: Nakon izbora je nastupila ljetna stanika i novi obrasci za registraciju vijeća uvedeni su sa zakašnjenjem

njine Grada Zagreba za predsjednika izabran Aleksandar Milošević kojem je to drugi mandat. U Vijeću crnogorske manjine Grada Zagreba izabran je predsjednik prof. Veselin Simović koji je dobio treći mandat. U Vijeću češke manjine Grada Zagreba u trećem mandatu je njegov predsjednik mr. Adolf Tomek. U zagrebačkom Vijeću mađarske manjine je novi-stari predsjednik Zoltan Balaž-Piri kojem je to također treći mandat.

Prema ocjeni Miloševića, poslije izbora kasnilo se sa svime, od objave službenih rezultata do konstituiranja i registracije. Adolf Tomek smatra da je razlog kašnjenja upravo ljetni izborni termin, pa je nakon izbora nastupila ljetna stanika zbog godišnjih odmora i tako su uvedeni i novi obrasci za re-

gistraciju vijeća s izvjesnim zakašnjenjem. Sve to znači, zaključuje Tomek, da se tek sada na kraju rujna može započeti s postupkom registriranja.

Kako osigurati minimum?

Prema mišljenju Baraž-Pirija, kašnjenje može utjecati i na godišnji program rada vijeća, posebice kod onih koja se ističu po kontinuiranom i kvalitetnom radu. Što se tiče vijeća manjina Grada Zagreba, sve navedeno neće donijeti probleme jer su uspješno konstituirana, a Zagreb je lider u državi glede materijalnih uvjeta koje stavlja na raspolaganje vijećima.

Da bi vijeća manjina mogla početi djelovati, moraju se još registrirati

Opće je poznato da vijeća manjina Grada Zagreba imaju uvjete koje drugi predsjednici vijeća nemaju niti mogu o njima sanjati. Valja istaknuti da je neusporedivost po uvjetima rada s vijećima manjina u Zagrebu odlika velikog broja vijeća manjih lokalnih sredina. Nemjerljiv je, tvrde poznavatelji, rad manjinskih vijeća u Zagrebu s vijećima koja se u svojem radu na terenu u nizu manjih sredina susre-

ću s raznim problemima od toga da nemaju prostora, pa nemaju gdje napisati dopise kao i s ograničenim sredstvima do toga da se njihov rad čak ne priznaje u statutima lokalnih jedinica, što je svojedobno utvrdila inspekcija Ministarstva uprave. Postoje općine u kojima vijeća uopće nemaju materijalnu potporu, od prostora i popratne administracije do financiranja programa, pa bi zbog kašnjenja mogla dodatno pretrpjeti veće poteškoće u

svojem radu. Ima sredina gdje vijeća ne dobivaju ni kune do onih koja primaju nekoliko tisuća kuna za kompletan godišnji rad čime se ne može pokriti ni poštarina za dopise iako bi morala obaviti velik posao od rješavanja pitanja iz školstva i predškola do infrastrukture i dvojezičnosti. Stoga mnogi navode da nakon konstituiranja novih vijeća daleko složeniji i teži posao predstoji u nizu malih sredina koje imaju veći postotak manjinskog stanovništva, a imaju manju potporu i logistiku, financijsku i svu ostalu od potrebne. Zastupnici manjina dosad su u više navrata neuspješno pokušavali ishoditi da se zakonski osigura

minimum institucionalne financijske i administrativne pomoći vijećima, a posljednji takav pokušaj pokopala je gospodarska kriza.

Dodatni problem u vezi s radom novih vijeća dolazi zbog izostanka njihova konstituiranja, i to unatoč više pokušaja. U tom se kontekstu spominje osječko područje: u gradu Osijeku ustanovljeno je više vijeća nacionalnih manjina, ali sredinom rujna još nije uspio ni drugi pokušaj srpske nacionalne manjine da konstituiraju svoje vijeće. Prva sjednica je propala jer nije bilo kvoruma, a na drugoj nijedan od dvoje kandidata za predsjednika – Pero Rajković, koji je osam godina vodio vijeće, i Đurđica Đukelić – nije dobio dovoljan broj glasova. Mediji su zabilježili da od 22 nacionalne manjine koje žive na području Osijeka Srba je najviše i čine 7,65 posto populacije te da ih je na izbore za gradsko vijeće njihove nacionalne manjine izašlo tek tristotinjak. Dvojbu o tome hoće li uslijediti i treći pokušaj ili će se raspisati novi izbori trebalo bi riješiti Ministarstvo uprave, a do zaključenja broja nismo dobili odgovor hoće li srpska zajednica u Osijeku zapravo ostati bez svojeg vijeća.

Novi pravilnik

Na kraju valja reći, s obzirom na to da tek svojim konstituiranjem i registracijom vijeća mogu u formalnopравnom smislu početi raditi, da je tek krajem rujna stupio na snagu podzakonski propis koji propisuje registraciju. Da bi nova vijeća počela predlagati mjere za unapređenje položaja nacionalnih manjina, isticati kandidate za dužnosti u tijelima lokalne vlasti i na razne načine voditi brigu o pravima i slobodama pripadnika nacionalnih manjina u lokalnim i regionalnim sredinama, moraju provesti svoju registraciju. To ih tek čeka. Postupak službenog prijavljivanja ove godine se provodi po propisanim novim obrascima te po novom Zakonu o registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina koji je sredinom godine donesen. Ministar uprave Davorin Mlakar donio je novi Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, a stupio je na snagu 27. rujna. Nova vijeća tako se mogu registrirati i nakon gotovo četiri mjeseca od samih izbora krenuti s provođenjem svoje uloge u očuvanju i njegovanju nacionalnog, vjerskog i kulturnog identiteta.

Tražimo da Sabor raspravi postupanje Ustavnog suda

Reakcije Zdenka Čuhnil, saborska zastupnica češke i slovačke manjine u Saboru, govori o reakcijama nacionalnih manjina na ukidanje dvostrukog prava glasa

Zdenka Čuhnil
Često unatoč dva mandata vijeća nemamo potpuni napredak

Mediji nisu obratili dovoljno pozornosti na probleme u vezi s održavanjem manjinskih izbora, a jedinice lokalne samouprave nisu se primjerenom ponijele u mnogim sredinama, ili ne u mjeri koliko su bile obvezne. Vladala je opća nezainteresiranost za protekle izbore vijeća nacionalnih manjina te je interes postojao samo kod manjina. To je rezultat pristupa većine prema manjini u Hrvatskoj koji izražava mišljenje kako "manjine stalno nešto izvoljevaju, uvijek traže neka dopunska prava, pa neka se same snalaze u svojim problemima vezanim uz organizaciju izbora". Mišljenje je to Zdenke Čuhnil, saborske zastupnice češke i slovačke manjine u Hrvatskom saboru, o raspoložanju društva u odnosu na manjinske izbore održane 10. srpnja 2011.

Riječ je o izborima koji imaju važnu ulogu za život nacionalnih manjina, a kreiraju ukupnu sliku o pravima i tretmanu manjina u stvarnosti u Hrvatskoj. Inače je u međunarodnoj zajednici jako pohvaljeno hrvatsko manjinsko zakonodavstvo. Jesu li stvari na papiru mnogo ljepše i zašto se manjine nisu više potrudile da se njihov glas čuje?

Rezultat izbora se razlikuje od manjine do manjine i od sredine do sredine. Da nije bio poražavajući, presudilo je to što su već protekla dva mandata vijeća te što danas doista postoji zainteresiranost za rad u vijećima. Prije svega nam je pomogla edukacija pripadnika manjina koji znaju, na primjer, da vijeća nisu u "ratu" s manjinskim udrugama. Štoviše, edukacija je brzo razvila svijest da vijeća mogu biti kvalitetna spona između udruga manjina

i jedinica lokalne samouprave uprave, odnosno da vijeća imaju mogućnosti artikulirati i zalagati se za rješavanje određenih manjinskih pitanja. No edukacija i visoka svijest o važnosti izbora kod manjina pokazala se nedostatnom na ovim izborima jer je nezainteresiranost za manjinske izbore prevladala tamo gdje se donose odluke. O tome najbolje svjedoči činjenica da smo na temelju iskustva stečenih i u prvim i u drugim izborima upozoravali što bi trebalo popraviti a da to nije zanimalo nikoga ni u Državnom izbornom povjerenstvu ni u mnogim jedinicama lokalne samouprave. Na lokalnoj razini se stoga ili nije dovoljno vodilo računa o promociji i izbornoj kampanji ili se nisu rezervirala potrebna sredstva za izbore. I što je najvažnije, a na što uvijek ukazujemo, pokazao se opet kao velik problem premali broj biračkih mjesta. Imali smo

neangažiranost jedinica lokalne samouprave, neosiguravanje sredstava na vrijeme, nedovoljnu promidžbu i nedovoljno birališta. Birači su ponegdje bojkotirali izbore i izašlo ih je manje nego što je bilo kandidata na listi jer se nisu mogli pomiriti s činjenicom da im se ne osigura bliže biralište i da nemaju javni prijevoz.

Dosadašnja primjena Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina ukazuje na napredak, dok manjine upozoravaju da su za potpuni napredak potrebne nove korekcije. Je li onda odgovornost u cijelosti na strani lokalne vlasti?

Napredak koji je postignut u pravima nacionalnih manjina od donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina 2002. rezultat je stalnog angažmana Savjeta za nacionalne manjine i Vladina ureda za nacionalne manjine. Također je rezultat samih vijeća, suradnje i edukacije te zainteresiranosti pripadnika manjina. Međutim, unatoč napretku ne možemo žmirati na činjenicu da još postoji problem neprepoznavanja manjinske problematike u jedinicima lokalne samouprave gdje se, primjerice, mijenjaju čelni ljudi i suradnici na polovici mandata manjinskih vijeća. Radi bolje efikasnosti i njihove suradnje tijekom cijelog mandata trebalo bi izbore za manjinska vijeća ubuduće vezati uz lokalne izbore. Dok je ova situacija, većina će vrlo često manjinu prihvaćati kao nužno zlo i izbjegavati će se educirati o pravima manjina koja nisu velika i dopunskog su karaktera, samo zato da bi se manjina osjećala ravnopravnom s većinom. Zbog svega toga se često susrećemo u praksi s problemom da unatoč dva mandata vijeća nemamo potpuni napredak. Neki neće, neki ne znaju, neki ne mogu, a negdje se manjine povlače zbog pritiska. Valja reći i da ni svi statuti općina, gradova i županija nisu u potpunosti usklađeni s Ustavnim zakonom. Ukazivali smo na taj problem Ministarstvu uprave. Ono je provelo nadzor i nakon nalaza natjeralo neke jedinice lokalne samouprave uoči posljednjih lokalnih izbora pri izboru dožupana i dogradonačelnika da oni trebaju biti izabrani upravo na temelju određenog postotka građana određene manjine. Također manjine stalno ukazuju da je potrebno mijenjati Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina. Smatramo, primjerice, da nije potrebno birati vijeća tamo gdje je manjina u većini u gradskim i općinskim vijećima.

Koliko je za ozračje koje se u društvu stvara prema manjinama važna odluka Ustavnog suda kojom je ukinuto dopunsko pravo glasa?

Ustavni sud je svojom odlukom izvršio diskriminaciju prema manjinama. Prekršio je Ustavni zakon i izborni zakon koji je mijenjao nekoliko mjeseci prije izbora uz objašnjenje da se zabrana promjene izbornih pravila godinu dana prije izbora ne odnosi na pripadnike manjina. S druge strane Ustavni sud pokušava derogirati Ustavni zakon u pravcu da je to organski zakon. Pri završetku pregovora o poglav-

Radi bolje efikasnosti trebalo bi izbore za manjinska vijeća ubuduće vezati uz lokalne izbore

lju 23 "Pravosuđe i temeljna prava" naglašeno je kako je riješeno pitanje glasovanja manjina, a nakon završetka pregovora je to srušeno. Zastupnici manjina zato su početkom prošlog tjedna uputili službeni dopis o tome svim članicama Europske unije, Europskoj komisiji, američkom veleposlanstvu u Hrvatskoj i svim institucijama koje su pratile tijek pregovora o članstvu RH u EU. Također je upućen dopis svim parlamentarnim strankama u Hrvatskoj te predsjednici Vlade. Tražimo da se u Hrvatskom saboru na sjednici raspravi postupanje Ustavnog suda te izbor

ustavnih sudaca koji se na ovaj način ponašaju politički, a ne u cilju zaštite Ustava i zakonodavstva RH.

Je li za sve kriv dojam koji se stvara o tome da manjine mogu donijeti prevagu u rezultatu parlamentarnih izbora? Bi li dopunsko pravo glasa, da ga Ustavni sud nije ukinuo, moglo dovesti do toga na predstojećim izborima?

Većina se boji utjecaja manjinskih predstavnika na konačni rezultat izbora najviše zato što 200.000 glasača srpske manjine može u danom trenutku doista promijeniti političku sliku. Međutim, upravo je model koji je bio na snazi do odluke Ustavnog suda otklanjao takvu bojazan jer bi srpska manjina, upravo zbog svoje veličine u odnosu na ostale manjine, glasovala drukčije. Srbi ne bi imali dopunsko pravo glasa, nego bi glasovali na općoj političkoj listi, a zaštićeni malom pozitivnom diskriminacijom bili bi s tri zastupnika u Klubu zastupnika nacionalnih manjina. To pravo imaju od 2002. Sve ostale manjine, dakle njih 21, čini biračko tijelo od 60 do 70.000 birača i stoga one ne bi mogle promijeniti političku sliku. Borit ćemo se do kraja za dopunsko pravo glasa jer tvrdimo da ono ne ugrožava većinu. Manjine su dobro integrirane u društvo i žele participirati u političkim izborima kao građani koji imaju opće biračko pravo. Budući da po Ustavu imaju i manjinske zastupnike, stoga tražimo dopunsko pravo jer bi tako više glasača glasovalo za manjinske zastupnike. Dopunskim pravom bi mandati manjinskih zastupnika bili ojačani, a ne oslabljeni. Dobili bi više glasača na manjinskim listama, što bi podiglo kompetentnost i ojačalo legitimitet manjinskih zastupnika. Time bi pala u vodu opcija koju je predstavio jedan ustavni sudac (op. a. Mato Arlović) navodeći da bi se u slučaju davanja dopunskog prava glasa moralo ograničiti mandate zastupnika da ne glasuju o proračunu i drugim važnim pitanjima.

Kako političke stranke gledaju na to pitanje koje je ključno za potpuna prava manjina?

Nijedna stranka u svojem programu nema program za manjine, a sve ih javno i deklarativno podržavaju i posebno to čine prije izbora. Kad bi stranke imale kvalitetan program za manjine, daleko lakše bi bilo manjinskim zastupnicima raditi jer bi imali jaku bazu stranke.

Suradnju deset nacionalnih manjina pomoći će EU

Novac U Osječko-baranjskoj županiji predstavnici manjina odlučili zajedničkim nastupom osigurati dodatna sredstva za svoj rad

Predsjednici Vijeća i predstavnici deset nacionalnih manjina Osječko-baranjske županije na sastanku s Osječko-baranjskim županom Vladimirom Šišljagićem nedavno su predložili novi zajednički program suradnje koji bi se financirao sredstvima Europske unije. Basri Haliti, predsjednik Vijeća albanske nacionalne manjine, koji je i pokrenuo ideju o financiranju novcem EU, tom je prilikom naglasio kako postoje realni izgledi da se zajedničkim nastupom osiguraju dodatna sredstva za rad nacionalnih manjina. Slične ocjene iznosi i Nikola Mak, predsjednik Vijeća njemačke nacionalne manjine. "Razmotrit ćemo tehniku apliciranja za EU-fondove te vidjeti što je u interesu nacionalnih manjina, a da istovremeno ostanemo u domeni onoga što navodi ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina", kaže Mak.

Zadovoljni suradnjom

Haliti naglašava da u tom smislu tek treba ustrojiti i dogovoriti koordinaciju. Navodi da projekt planiraju pripremiti u suradnji s Osječko-baranjskom županijom, odnosno sa sektorom za međunarodnu suradnju te s Hrvatskim institutom za lokalnu samoupravu (HILS). "Hrvatska je na korak do Europske unije iz čijih fondova se financiraju djelatnosti nacionalnih manjina. U Bruxellesu bismo ga prezentirali programom za razvoj kulture nacionalne manjine, očuvanje nacionalnog identiteta,

jezika, školstva", ističe Haliti. Tvrdi da je zadovoljan dosadašnjim radom grada Osijeka i Osječko-baranjske županije koja je multietnička kao i financiranjem djelatnosti nacionalne manjine u smislu očuvanja nacionalnog identiteta kulture, jezika i školstva Al-

banaca. "U tome smislu smatram da se imamo priliku izboriti i dobiti novac od EU, što ovisi o kvaliteti programa i lobiranju. Ne znam kolika bi sredstva za to manjine mogle dobiti, no time bi se sigurno olakšao budžet županije i grada Osijeka", smatra Haliti.

Suradnju deset Vijeća i predstavnika nacionalnih manjina podržavaju i u Vladinom uredu za nacionalne manjine. "Kroz zajedničko djelovanje moguća je i učinkovitija participacija pripadnika nacionalnih manjina u javnom živo-

Suradnju 10 vijeća i predstavnika nacionalnih manjina podržavaju i u Vladinom uredu za nacionalne manjine

tu lokalne jedinice te time i potpunije ostvarivanje prava nacionalnih manjina zagarantiranih hrvatskim Ustavom, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i drugim propisima", poručuju u Uredu za nacionalne manjine.

Napominju da je uspješnost u povlačenju sredstava iz pretpripravnih fondova EU u sklopu navedenoga zajedničkog programa suradnje određena

NOVAC ZA MANJINE

■ Basri Haliti, predsjednik Vijeća albanske nacionalne manjine, tvrdi da je Osječka-baranjska županija među najaktivnijima u Hrvatskoj u smislu suradnje s nacionalnim manjinama unatoč teškoj situaciji i recesiji. Osječko-baranjski župan Vladimir Šišljagić kaže da je ove godine iz županijskog proračuna izdvojeno 600.000 kuna za rad nacionalnih manjina. Dodatni iznos od 200.000 kuna osiguran je za rad udruga i kulturno-umjetničkih društava nacionalnih manjina, što je najveći iznos koji županija osigurava za nacionalne manjine.

mogućnošću prepoznavanja prioriteta i strateških područja koji služe kao osnova za programiranje postojećim administrativnim kapacitetima Vijeća nacionalnih manjina za prijavu na natječaje u okviru IPA programa i ostalih programa pomoći EU te kapacitetima upravljanja projektima. Što se tiče projekata namijenjenih nacionalnim manjinama, u Uredu za nacionalne manjine navode da se

Nikola Mak:
Razmotrit ćemo tehniku apliciranja za fondove EU te vidjeti što je u interesu manjina

Basri Haliti:
U Bruxellesu bismo projekt prezentirali programom za razvoj kulture nacionalne manjine

korisničke institucije mogu prijaviti i na takozvane grant sheme, odnosno ugovore o nepovratnoj pomoći u okviru I. i drugih komponenti IPA programa.

Važno iskustvo

“Prijavitelji na grant sheme mogu biti različite društvene skupine, pa tako i organizacije manjina ili Vijeća nacionalnih manjina. Ovakvi projekti vežu se za različita strateška područja poput socijalnog uključivanja, obrazovanja, razvoja civilnog društva, zapošljavanja”, naglašavaju. Pritom skreću pozornost da se kod financijskog i provedbenog kapaciteta ocjenjuje iskustvo u upravljanju projektima na relevantnom području, stručnost prijavitelja i partnera u odabranom području, njihovi kapaciteti za upravljanje te stabilnost i dostatnost izvora financiranja. Međutim, kao najčešći problem navode nedostatak iskustva i nedovoljno stalno zaposlenih osoba na projektnim poslovima. Takav nedostatak prijavitelji mogu, primjerice, ublažiti tako da za projekt odaberu partnere koji imaju dovoljno iskustva i kapaciteta za provedbu projekta.

Ne provode se preporuke za poboljšanje života manjina

Sporost U Šidu zasjedao Mješoviti međudržavni odbor Srbije i Hrvatske, zaključeno da je vrlo malo učinjeno od prethodnog sastanka 2010. godine

U Šidu je 19. i 20. rujna zasjedao Mješoviti međudržavni odbor Srbije i Hrvatske, u čijemu je radu uz čelnike srpske i hrvatske manjine sudjelovalo trideset predstavnika hrvatskih i srpskih državnih institucija. “Mislim da je vrlo malo učinjeno u odnosu na prethodni sastanak u lipnju prošle godine. Srpska je strana realizirala samo nekoliko preporuka, što je vjerojatno odraz stagnacije u odnosima dviju država”, izjavio je član odbora, predsjednik Hrvatskoga nacionalnoga vijeća Slaven Bačić. Dodao je kako nema pomaka glede zahtjeva hrvatske manjine da joj Srbija, kao što je to napravila Hrvatska za srpsku manjinu, osigura zajamčeni zastupnički mandat u srbijanskom parlamentu. To je potvrdio i predstavnik srpske strane u odboru Janko Veselinović koji je izjavio kako Srbija još nema rješenje za taj zahtjev hrvatske manjine. Veselinović je izjavio kako je otegotna okolnost što je to pitanje sada otvoreno i u Hrvatskoj nedavnim odlukom Ustavnoga suda, kojom je osporeno stečeno izborno pravo Srba u Hrvatskoj. Supredsjedatelj odbora i voditelj hrvatskog izaslanstva Petar Barišić izjavio je da su Srbija i Hrvatska u zakonodavnom smislu osigurale preduvjete za ostvarivanje manjinskih prava srpske i hrvatske manjine, no da je problem u provođenju zaključaka mješovitoga odbora za praćenje provedbe sporazuma o zaštiti manjina u Srbiji i Hrvatskoj. “U našem zapisniku postoji blizu 40 preporuka vladama za pomak u određenim područjima života manjina – to su školstvo, kultura, informiranje, službena uporaba jezika, povrat imovine i kulturnoga blaga te sprečavanje govora mržnje”, rekao je Barišić.

Podučavaju male Rome romskom i hrvatskom jeziku

Pomoć Udruga Kali Sara za promicanje obrazovanja Roma organizira seminare s temama koje su najpotrebnije romskoj djeci, poput borbe protiv ovisnosti i spolnog obrazovanja

Na zagrebačkoj Knežiji u ured u prizemlju Udruge Kali Sara za promicanje obrazovanja Roma u Hrvatskoj ulaze Romi s hrpama dokumenata u rukama. S papirima koji najčešće predstavljaju pravne i socijalne probleme došli su i predsjednici udruge Anka Dalipovski i Veljko Kajtazi, donedavni predsjednik udruge i profesor elektrotehnike po struci. Oboje u udruzi volontiraju kao i svi ostali članovi koji im pomažu u radu.

“Vidite, otkad smo došli u ovaj prostor, stalno nam dolaze jer misle kako im mi možemo pomoći. Jutros nam je bio čovjek kojeg je odvjetnik prevario za velike novce. Došao je da mu mi pomognemo. Mi ga možemo saslušati, ali ništa više. Savjetom mu jedino možemo pomoći i uputiti ga dalje. Oni ne znaju kome se obratiti pa dolaze nama”, priča Dalipovski i objašnjava kako je udruga tu prije svega kako bi pružala pomoć u obrazovanju Roma.

Malo studenata

Seminari koje organizira udruga bave se temama koje su najpotrebnije romskoj djeci. Neke od tema jesu ovisnost i borba protiv ovisnosti svih vrsta te preventiva u seksualnom životu muškaraca i žene. Kajtazi kaže kako uvijek na seminare dovode stručnjake poput studenta Branka Kajtazija sa završne godine medicine iz Beograda te prof. Demira Ljatifa, filologa iz Skopja, koji djecu podučava romskom jeziku. Na vikend-seminarima su testirani svi polaznici u poznavanju i pisanju romskog jezika. “Rezultati su katastrofalni. Ta djeca ne znaju ni romski ni hrvatski jezik. Vidite, oni ne znaju spojiti ni osnovne riječi tih dvaju jezika kao što su pas, mačka, kuća, glava ili vrat. Nismo ih

ispitivali neke teške stvari, već osnovne svakodnevne riječi kao što su boja, brojevi, predmeti, životinje ili pojave”, priča Kajtazi dok nam pokazuje poražavajuće rezultate testova.

“Oni misle da mi tamo djecu učimo samo romski, ali oni pravilno uče izgovarati i hrvatski jezik. Žao mi je što pojedinci krivo razmišljaju”, dodaje Dalipovski.

“Roditelji uče djecu da govore jezikom zemlje u kojoj žive, a svoj materinji zapostavljaju što je velika greška. Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa zapravo nema nikakve rezultate o obrazovanju romske djece pa su nam dostavljali katastrofalne izvještaje. U izvještaju

primjer romske djece iz Siska koji su se htjeli školovati u Zagrebu pa su im preko poznanika sređivali mjesta u dačkim domovima. “Odabrali smo također osam učenika za koje smo čuli da su dobri u školi, a poslije smo dvojicu zaposlili, trojica su diplomanti, a ostali su samo završili srednju školu. Da njihovi roditelji nisu radili pritisak na nas, bili bi i dalje dogurali, no roditelji su nam znali govoriti da mi imamo nekog osobnog interesa, inače da ne bismo toj djeci pomagali. Kad djeca popuste u školi, onda zovu, žele da opet primimo tu djecu pod svoj nadzor jer mi smo, a ne njihovi roditelji, išli na roditeljske sastanke, razgovarali s nastavnicima itd.”, kaže Kajtazi.

Veljko Kajtazi, donedavni predsjednik udruge Kali Sara

Ljuti na institucije

U udruzi su posebno ogorčeni na državne institucije koje im malo ili nikako ne pomažu. Kajtazi vadi debeli fascikl ispod stola u kojem čuva sve molbe i upite koje su slali na adrese institucija. Pokazuje sve odgovore. “Ravnatelj Ureda za nacionalne manjine mi je rekao da mi nije dužan odgovoriti na dopis u roku 30 dana. Ja mu kažem: ‘U redu, niste duž-

ni, ali ja sam mislio da imate moralnu obavezu zato što primete plaću, a jedan dio novca namijenjen je i Romima.’ U toplom su, primaju faks, imaju telefon, imaju e-mail, imaju mobitel, imaju sve”, kaže Kajtazi koji se kandidirao za kandidata na predstojećim parlamentarnim izborima.

Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić je, kažu, izuzetak jer je jedan od rijetkih koji je odgovorio na njihove molbe i dodijelio im prostor u kojem se udruga smjestila.

za 2004. godine kažu da imamo sedam muških i pet ženskih romskih studenata, a u sljedećem izvještaju samo zamjene mjesta i kažu sedam ženskih i pet muških, samo prepisuju s godine na godinu”, govori Kajtazi i dodaje da su primijetili da te izvještaje netko čita tek kada im je ukazano na sulude podatke navedene u izvještajima.

Osim programa i seminara preko kojih obrazuju djecu, odabiru i pojedinačno djecu, prate ih u školovanju te im pokušavaju pomoći. Kajtazi navodi

Zašto napadaju ljude druge rase i narodnosti?

Netolerancija Izvješće Ureda pučkog pravobranitelja pokazuje da se u Hrvatskoj najviše diskriminira zbog rasne i etničke pripadnosti

Prema izvješću o diskriminaciji za 2010. godinu u Uredu pučkog pravobranitelja u radu je bilo 186 diskriminacijskih predmeta. Prema izvješću, najčešće diskriminacijske osnove su rasa ili etnička pripadnost, boja kože i nacionalno podrijetlo koje se spominju u čak 41,66 posto pritužbi. Pritužbe na ovoj osnovi brojem uvelike odskakuju od ostalih pritužbi s obzirom na to da nijedna druga osnova nije pritužena u postotku većem od 10 posto. Naime, prema Zakonu o suzbijanju diskriminacije koji je stupio na snagu 1. siječnja 2009. godine pučki pravobranitelj je postao središnje tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije, a jedna od njegovih obveza predviđenih zakonom jest podnošenje godišnjeg izvješća o pojavama diskriminacije. Tako je "Izvješće o pojavama diskriminacije za 2010. godinu" drugo izvješće ove vrste. U izvješću se posebno ističe problem neprijavlivanja diskriminacije, a broj pritužbi pristiglih pučkom pravobranitelju upućuje na trend skrivanja, prešućivanja i neprijavlivanja diskriminacije u Hrvatskoj. Taj problem, navodi izvješće, posebno je prisutan među posebno osjetljivim manjinskim skupinama, i to nacionalnim, rodnim i seksualnim. Kao jedan od razloga navodi se uvjerenost da prijavljivanje diskriminatornog ponašanja neće rezultirati nikakvom reakcijom nadležnih tijela.

Najveći broj pritužbi pučkom pravobranitelju odnosi se upravo na napade zbog etničke pripadnosti pritužitelja. Iako podaci govore da broj fizičkih sukoba na nacionalnoj osnovi opada, u društvu su ipak i dalje prisutni razni oblici netrpeljivosti i netolerancije prema pripadnicima nacionalnih manjina, posebice prema srpskoj, romskoj i ▶

bošnjaškoj manjini, navodi izvješće. Također je njihova zastupljenost u tijelima državne uprave i dalje nezadovoljavajuća. Tako je prema podacima Ministarstva uprave u tijelima državne uprave zaposleno 3,93 posto pripadnika nacionalnih manjina, a ako usporedimo njihov postotak u ukupnom broju stanovništva Hrvatske (7,47 posto), očigledno je da princip proporcionalne zastupljenosti nije zadovoljen. Izvješće navodi da i dalje postoje jedinice regionalne samouprave koje nisu osigurale ravnopravnu uporabu jezika i pisama nacionalnih manjina. Prema izvješću, romska nacionalna manjina je u lošijem položaju od ostalih. Kao razlozi za takvo stanje navode se predrasude prema Romima, njihov slabiji stupanj obrazovanja, velika nezaposlenost i siromaštvo. Također je velik problem često vrlo negativan stav većinskog stanovništva prema romskoj nacionalnoj manjini. Srpska nacionalna manjina je pak u specifičnom položaju zbog posljedica rata. Problemi s kojima se

Najveći broj pritužbi Uredu pučkog pravobranitelja na diskriminaciju, njih čak 41,66 posto, odnosi se na pritužbe za diskriminaciju po rasnoj ili etničkoj osnovi

ona susreće su postizanje proporcionalne zaposlenosti, poteškoće u procesu povratka te reintegracije, obnove i stambenog zbrinjavanja. Valja istaknuti kako u kategoriji zločina iz mržnje dominiraju mržnja i netrpeljivost prema Srbima i Romima. Vjera kao diskriminacijska osnova nije osobito zastupljena u prijavama pučkom pravobranitelju te je u 2010. zaprimljeno svega četiri pritužbe koje su se odnosile na diskriminaciju na temelju vjere.

Unatoč očitom poboljšanju stanja u vezi s diskriminacijom prevencija ove pojave ima izuzetnu važnost pri čemu je daleko najvažnije obrazovanje mladih, djelovanje medija te dobri osobni primjeri iskazivanja tolerancije osoba iz struktura vlasti, ističe se u izvješću.

‘Židovska država’ na hrvatskom

Stvaranje države Knjigu Theodora Herzla, temeljni tekst cionizma, preveo i priredio dr. Ivo Goldstein

Prvi put u Hrvatskoj, ali i na prostoru bivše Jugoslavije čitateljska publika ima priliku na hrvatskom jeziku upoznati se s temeljnim programatskim tekstom cionizma, “Židovskom državom”, autora Theodora Herzla. Herzl je rođen u Budimpešti 1860. godine, a umro je samo 44 godine poslije Austriji. Iako je živio kratko, izrastao je u narodnog vođu i autoritet koji je za mase obespravljenih Židova predstavljao svojevrsnog mesiju. Asimilirani Židov i liberalno-humanistički pisac u svojoj 36. godini učinio je potpuni zaokret u svojoj spisateljskoj karijeri. Židovsko pitanje postalo mu je glavna privatna i profesionalna preokupacija. Detaljnom analizom židovskog pitanja predvidio je opasnost koja prijete Židovima. Organizirao je i širok židovski pokret, cionizam, radi stvaranja suverene židovske države. Knjigu su izdali Židovska vjerska zajednica Bet Israel u Hrvatskoj i Novi Liber, a preveo je i priredio prof. dr. Ivo Goldstein, redoviti profesor povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, koji godinama istražuje židovsku povijest. Izdavanje su potpomogli Ministarstvo kulture i Savjet za nacionalne manjine.

“To je temeljni tekst cionističkog pokreta nastao potkraj 19. stoljeća i najvažniji programatski članak u stvaranju države Izrael osnovane 1948. godine”, kaže Goldstein dodajući da je “Herzl predvidio neke povijesne događaje, ali je i u mnogo čemu pogriješio, najviše glede arapsko-izraelskih odnosa”. “Mislio je da će lokalni Arapi rado prihvatiti doseljavanje Židova, jer da će im imigranti donositi društveni

i ekonomski boljitak”, kaže Goldstein. Arapsko-izraelske odnose potrebno je razmatrati na više razina, kaže Goldstein. To su dva radikalno različita društva. Izrael je visokoindustrijalizirano društvo, dok na jednog Palestinca koji radi dolazi njih sedam koji ne rade u gospodarstvu. “Stanje se popravlja, uglavnom na Zapadnoj obali, ali zbog sve jačeg utjecaja radikalnih skupina u palestinskom društvu dolazi i do retraditionalizacije – očigledni su trendovi da se žene na mnoge načine degradiraju”. Goldstein smatra da je Izraelu potrebna garancija sigurnosti koju on sada nema, i to ne samo od palestinske strane.

U knjizi se provlači teza kako su Židovi tradicionalno dobri trgovci i bankari, što je uvriježeno mišljenje i danas. Goldstein kaže kako od 16 milijuna Židova, koliko ih ima diljem svijeta, nisu svi sposobni i radišni. Smatra da neke pojave treba smjestiti u društveno-politički kontekst određenog vremena. “Stoljećima je Židovima bilo onemogućavano bavljenje određenim poslovima tako da su se morali baviti trgovinom i financijskim poslovanjem”, objašnjava i dodaje da su Židovi u vezi s obrazovanjem općenito bili u prednosti. Primjerice, u Hrvatskoj je 1900. godine bilo samo jedan posto Židova, ali je svaki četvrti bio liječnik. No Herzl, misleći na buduću židovsku državu, kaže i da je “narod

subjektivan, a zemlja objektivna temelj izgradnje države, ali je subjektivna osnova važniji element”. Dakle, važno je odrediti granice, ali je važnije imati prave ljude na pravim mjestima i težiti kvaliteti života građana.

Učenje Peta židovska konferencija za zemlje bivše Jugoslavije okuplja oko 400 sudionika, uz poseban program za djecu

Limmud Keshet održava se u BiH

Peta židovska konferencija za zemlje bivše Jugoslavije Limmud Keshet održat će se u Bosni i Hercegovini. Ideja o godišnjem skupu Židova pod geslom "Svatko može biti učenik i svatko može biti učitelj" krenula je prije 31 godinu u Velikoj Britaniji, a danas se održava u tridesetak zemalja. Ove se godine, kao i prošle, očekuje oko 400 sudionika, a neke od tema koje su će se obrađivati su Stari zavjet, Talmud, Povijest Židova, Biblija, židovska umjetnost i druge. "Poseban program organiziran je za djecu jer na konferencijama sudjeluju mnoge obitelji", kazala je organizatorica Dina Šosberger.

Albanska grupa na Facebooku

Novi mediji Albanese Pozitivo, forum za nove projekte

Početkom rujna na Facebooku je osnovana grupa pod nazivom Albanese Pozitivo. Prema riječima osnivačice Ljiljane Koci, ova grupa bi prije svega trebala širiti prijateljstvo među Albancima. U grupi će se dogovarati i predlagati projekti i druženja s albanskim udrugama u Hrvatskoj i šire. Oni koji žele postati novi članovi grupe trebaju poslati zahtjev za prijateljstvom na Facebook.

Suradnja Otvara se međunarodni program utemeljen na suradnji riječkoga Filozofskog fakulteta sa Sveučilištem u Padovi

Studij talijanistike u Rijeci počinje s radom 6. listopada

Studij talijanistike, koji će se izvoditi na Filozofskom fakultetu u Rijeci, dobio je dopusnicu nadležnog ministarstva, a zanimanje za upis je golemo, kazao je na nedavno održanoj konferenciji za novinstvo dekan Predrag Šustar. Najviše je zainteresiranih kandidata iz Rijeke, no veliko zanimanje vlada i u ostalim krajevima, od Vinkovaca do Dubrovnika, kazala je prodekanica za nastavu Ines Srdoč-Konestra. Dekan Šustar je kazao da je studij talijanistike međunarodni program utemeljen na suradnji Filozofskog fakulteta sa Sveučilištem u Padovi. U djelovanje riječke talijanistike uskoro će se uključiti i kolege s pulskog sveučilišta, naveo je.

Šustar je istaknuo važnost financijske potpore talijanske vlade pri pokretanju i djelovanju studija. Studij talijanistike u Rijeci izvodit će se kao dvopredmetni preddiplomski kolegij u trajanju od tri godine. Pročelnica odjela talijanistike Gianna Mazzieri-Sanković kazala je da je program kolegija talijanistike utemeljen na proučavanju talijanske književnosti i kulture vezane uz područje Primorsko-goranske županije te talijanskog jezika s naglaskom na administrativni i ekonomski jezik. Otvorenje kolegija najavljeno je za 6. listopada uz sudjelovanje talijanskog veleposlanika u Hrvatskoj, talijanskoga konzula u Rijeci te goste sa Sveučilišta u Padovi.

Zainteresirani Velik je interes za upis studija talijanistike u Rijeci

U Varni izložba B. Dovnikovića

Strip Od 6. do 8. rujna bili su izloženi Dovnikovićeви stripovi

Borivoj Dovniković Bordo, poznati autor animiranih filmova iz Zagrebačke škole animiranog filma, karikaturist, ilustrator i grafički dizajner, na međunarodnom festivalu animiranog filma u Varni imao je retrospektivnu izložbu "Od stripa do crtanog filma i natrag". Dovniković je bio član selekcijskog žirija na bugarskom festivalu, a autor izložbe koja je prikazala nje-

govo bogato djelo je Veljko Krulčić. Taj poznavatelj Bordina strip-stvaralaštva proljetos je u Galeriji ULUPUH-a postavio Dovnikovićevu izložbu stripova, od neobjavljenih mladalačkih do kasnijih profesionalnih priča objavljivanih u zagrebačkoj štampi tijekom više od šezdeset godina. Taj je postav, s manjim izmjenama, bio poslan u Bugarsku.

Bugarski festival animiranog filma, u obnovljenom izdanju, održavao se od 8. do 12. rujna u Kulturnom-festivalskom centru. Organizatori su na platou ispred festivalskog centra instalirali dvadesetak panoa s tablama Bordinih stripova. Na bugarskom i engleskom jeziku potpisi su objašnjavali svaku stranicu kada je i gdje strip objavljen pokazujući time i povijest hrvatskog i jugoslavenskog stripa.

Četvrti Kulturtreffen na Rabu

Povijest Bilo je riječi o selidbama nakon Drugoga svjetskog rata i o prijevodu Brechtove knjige

Već četvrtu godinu Zajednica Nijemaca u Hrvatskoj organizira druženje za njemačku nacionalnu manjinu na otoku Rabu pod nazivom Kulturtreffen. Središnja tema ovogodišnje manifestacije bila je sudbina 110.000 osoba koje su nakon Drugoga svjetskog rata iselile iz Hrvatske na Zapad. Susret je obogaćen prikazom prvoga hrvatskog prijevoda knjige njemačkog dramatičara Bertolda Brechta, "Izbjeglički razgovori". Predstavljena je i knjiga Tene Mimice kojom se žele približiti činjenice o hrvatskim tržnicama.

Tradicionalno druženje za njemačku nacionalnu manjinu

Religija U Islamskom centru u Zagrebu 14. i 15. listopada održava se europski test znanja uz sudjelovanje 90 natjecatelja

Natjecanje u učenju Kur'ana

U Islamskom centru u Zagrebu 14. i 15. listopada održat će se europsko natjecanje u učenju Kur'ana. Natjecanje će se održati u pet kategorija. Prva kategorija je natjecanje u tilawetu (melodičnom učenju) s primjenom tedžvida (nauka o pravilnom učenju Kur'ana uz pravilno izgovaranje svakoga glasa), a sudjelovati mogu samo učenici Zagrebačke medrese "Dr. Ahmed Smajlović". Druga je kategorija natjecanje u hifzu cijelog Kur'ana, zatim natjecanje u hifzu petnaest džuzeva, natjecanje u hifzu pet džuzeva te natjecanje u tilawetu za studente mlade od 40 godina. Očekuje se između 85 i 90 natjecatelja iz više europskih zemalja.

Svečanost Koncelebriranom misom u sisačkoj katedrali Uzvišenja Svetoga Križa obilježen Dan sisačkih branitelja

Hrvatsku branili i pripadnici manjina

Svečanom koncelebriranom svetom misom 3. rujna je u sisačkoj katedrali Uzvišenja Svetoga Križa obilježen Dan sisačkih branitelja. Biskup mons. Vlado Košić je u prigodnoj propovijedi istaknuo kako treba biti zahvalan onima koji su žrtvovali svoje živote i poginuli za slobodu Hrvatske. "Našli smo se na strani koja je bila napadnuta", rekao je Košić dodavši kako unatoč svemu dobro znamo koliko su srpski napadači nanijeli patnje našem narodu. Napomenuo je i kako je među srpskim ljudima bilo domoljuba koji su se uključili u obranu napadnute Hrvatske. Također je podsjetio da su Hrvatsku branili i Bošnjaci, Albanci, Mađari, Česi i drugi. "To stvarno nije bio rat među

narodima, a još manje među različitim vjerama", rekao je te dodao kako je to bio sukob dviju političkih opcija. Istaknuo je kako je jedna strana smatrala da ima pravo zagospodariti našim ljudima i zemljom te dodao kako je naša, dakle druga, strana branila načelo da svaki narod u svojoj zemlji ima pravo na slobodu i neovisnost. Na misnom su slavlju koncelebrirali povjerenik za pastoral branitelja u Sisačkoj biskupiji Drago Kozić, vojni kapelan Milenko Majić te katedralni župnik u Sisku Antun Sente, a na misi su bili brojni branitelji predvođeni Davorom Smudom, predsjednikom Koordinacije udruga proizašlih iz Domovinskog rata grada Siska te predstavnici vlasti.

Zbližavanje Na riječkom Filozofskom fakultetu od sada dostupan fundus od gotovo 3000 austrijskih knjiga

Nova Austrijska knjižnica u Rijeci

Potpisivanjem sporazuma na Filozofskom fakultetu u Rijeci 23. rujna otvorena je nova Austrijska knjižnica. Austrijsku delegaciju predvodili su dr. Johannes Kyrle, državni tajnik austrijskog Ministarstva vanjskih poslova i Jan Kickert, austrijski veleposlanik u Hrvatskoj, koji

su uz rektora dr. Peru Lučina potpisali sporazum. Vrpcom novoga krila knjižnice preuzeo je dr. Johannes Kyrle, a memorijalnu ploču otkrio Georg Gavrilović, počasni konzul Austrije. Ova Austrijska knjižnica druga je u Hrvatskoj, a započnje s fundusom od 3000 knjiga.